

VÝKONNOSTNÉ ZMLUVY SAV 2024–2026

Stratégia organizácie SAV

Ústav krajinnej ekológie SAV, v. v. i.

Základné informácie o v. v. i.

Názov

Ústav krajinnej ekológie SAV, v. v. i.

Štatutárny zástupca

RNDR. Ľuboš Halada, CSc.

Adresa

Štefánikova 3, 814 99 Bratislava

Kontaktné údaje

directorile@savba.sk, 02 32293624

Webová stránka

<https://www.uke.sav.sk/>

Dátum

30. 6. 2025

STRATÉGIA Ústavu krajinnej ekológie SAV, v. v. i.

Hlavné smerovanie v.v.i.

Ústav krajinnej ekológie SAV, v.v.i. (ďalej aj „ÚKE SAV“ alebo „Ústav“) vyvíja svoju činnosť predovšetkým v oblasti ekológie krajiny a príbuzných vedných disciplín. ÚKE SAV rozvíja krajinnoekologický výskum založený na interdisciplinárnej báze s cieľom napomáhať pochopeniu ekologických zákonitostí, prebiehajúcich procesov a udržateľnému manažmentu krajiny. Zameriava sa na výskum krajiny, jej zložiek a prvkov, štruktúry, funkcií, procesov a zmien na rozličných hierarchických úrovniach, ale aj na štúdium environmentálnych otázok na úrovni krajiny, ekosystémov a ekosystémových služieb.

ÚKE SAV bude naďalej aplikovať systémový prístup k výskumu krajiny v kontexte súčasných vedeckých poznatkov, kľúčových výskumných tém v ekológii, požiadaviek a potrieb spoločnosti a súčasného progresu vo výskumných metódach a technológiách. Ide o témy, zaradené v SK RIS3 2021+ do domén Digitálna transformácia Slovenska a Zdravé potraviny a životné prostredie. V rámci Plánu obnovy je to najmä téma Adaptácia na zmenu klímy.

Medzi strategické výskumné témy ÚKE SAV patria:

- Krajinná štruktúra, funkcie a procesy;
- Ekologicky optimálne, dlhodobé udržateľné využívanie krajiny, integrovaný manažment krajiny, ekosystémové služby;
- Globálne zmeny: zmeny využitia krajiny, klimatická zmena, chemické znečistenie, tlaky na biodiverzitu, biologické invázie;
- Environmentálne aspekty poľnohospodárskej a vidieckej krajiny;
- Dlhodobý ekologický a socio-ekologický výskum;
- Využitie diaľkového prieskumu Zeme (DPZ) a informačných technológií v krajinnoekologickom výskume.

Stručná analýza súčasného stavu.

K silným stránkam ÚKE SAV patrí vybudovaná pozícia rešpektovaného výskumného pracoviska v oblasti krajinnej ekológie, dobré teoretické a metodické základy výskumu, interdisciplinárny tím pracovníkov zo širokého spektra vedných disciplín, schopných spolupracovať na komplexnejších projektoch. Silnou stránkou je aplikovaná krajinná ekológia a prenos vedeckých poznatkov do praxe najmä v oblasti priestorového plánovania a ochrany prírody na národnej i európskej úrovni, dobrá ekonomická situácia ÚKE SAV a vybudovaná výskumná infraštruktúra. Ústav je veľmi aktívny v propagácii vedy a environmentálnej výchove.

Za slabé stránky Ústavu môžeme považovať nižšiu publikačnú aktivitu a nedostatočný systém práce s dátami, ktorý bráni ich lepšiemu využitiu pre výskumnú a publikačnú činnosť.

Hlavné ciele do konca roku 2029.

Vo výskumnej oblasti je prioritou zvýšenie zapojenia ústavu do projektov Horizon Europe a jeho nasledovníkov s ambíciou vedenia pracovných blokov a úloh v témach, v ktorých má Ústav dobré expertné zázemie. Z konkrétnych aktivít je cieľom:

- úspešné riešenie projektov Agroecology Partnership a vybudovanie Agroecology Living Lab v priebehu najbližších 2-3 rokov,
- v rámci projektu SAV OpenLabs vybudovať Laboratórium pre ekologické hodnotenie krajiny a podieľať sa na budovaní laboratória pre DPZ zastrešením oblasti kalibrácie dát DPZ,
- rozvíjať dlhodobý ekologický výskum (LTER) a najmä socio-ekologické platformy budovať prístrojové a personálne vybavenie LTER tak, aby sme mohli vykonávať všetky požadované štandardné pozorovania,
- aktívne sa podieľať na transformácii projektu ESFRI eLTER na konzorcium výskumných infraštruktúr eLTER ERIC,
- zabezpečiť nadchádzajúcu kampaň ICP Vegetation a doplniť prístrojové vybavenie na prvkovú analýzu vzoriek.

V publikačnej oblasti pokračovať v trende zvyšovania počtu a kvality vedeckých publikácií. Prioritou sú publikácie v časopisoch s vysokým impaktom, registrovaných v Current Contents a WOS s vysokou citovanosťou (D1 a Q1), zvyšovať počet prvoautorských článkov. ÚKE SAV bude pokračovanie v motivačných opatreniach na zvyšovanie publikačnej činnosti.

Ústav bude kontinuálne modernizovať technické vybavenie, vybuduje vyššie uvedené laboratóriá projektu OpenLabs a bude zlepšovať prístrojové vybavenie súčasných laboratórií: Laboratórium aplikovanej geoinformatiky a DPZ; Laboratórium ekosystémového výskumu a Chemické laboratórium. V ďalšom období bude potrebné ešte zabezpečiť:

- investície do rekonštrukcie budovy ÚKE SAV v Bratislave a technické dobudovanie pracoviska,
- komplexnú rekonštrukcia budovy výskumnej stanice vo Východnej,
- vybudovanie archívneho systému a systému práce s dátami.

Kľúčové aktivity a opatrenia

Pre napĺňanie stratégie je kľúčový výber tém pri navrhovaní projektov i vstupovaní do konzorcií pripravovaných projektov. Hlavnými kritériami sú súlad s vedeckou stratégiou Ústavu a potenciál projektu pre získanie nových poznatkov pre kvalitné publikácie. Na medzinárodnej úrovni sú prioritou projekty Rámcového programu EÚ (v súčasnosti Horizon Europe), ďalej programov COST, ESA, Biodiversa+ a Agroecology. ÚKE SAV bude navrhovať aj projekty grantových agentúr VEGA a APVV, ktoré umožňujú návrh vlastnej výskumnej témy a tým rozvíjať strategické smerovanie ÚKE SAV. Z odborného i finančného hľadiska sú pre Ústav významné aj projekty Štrukturálnych fondov EÚ a Plánu obnovy.

Najbližšími partnermi ÚKE SAV na národnej úrovni sú ústavy SAV podobného zamerania: UKF v Nitre, SPU Nitra a Prírodovedecká fakulta UK v Bratislave, s ktorými spolupracuje aj pri zabezpečovaní doktorandského štúdia. Ďalej organizácie rezortu pôdohospodárstva (NLC, NPPC - najmä Výskumný ústav rastlinnej výroby). ÚKE SAV má bohatú medzinárodnú spoluprácu naprieč Európou a bude ju naďalej rozvíjať v základnom a aplikovanom výskume, v ochrane prírody najmä v projektoch pre DG Environment a EEA.

Práca s dátami a správa dát je kľúčová pre podporu vedeckého výskumu, realizáciu projektov i prípravu publikácií, preto jej bude Ústav venovať zvýšenú pozornosť.

Implementácia a riadenie stratégie

Plnenie cieľov stratégie sa vyhodnocuje každoročne v období prípravy výročnej správy, prerokúva ich vedecká rada i kolégium riaditeľa. Do hodnotenia je zapojený aj medzinárodný poradný panel..

Hlavné smery rozvoja

Strategickým cieľom ÚKE SAV je vybudovať modernú, dynamickú a stabilnú výskumnú organizáciu, ktorá je svojím personálnym obsadením a materiálnym vybavením schopná vykonávať excelentný výskum, reagovať na aktuálne environmentálne otázky a navrhovať ich riešenie. K prioritným opatreniam patria:

- vytvárať prostredie pre efektívny interdisciplinárny a multidisciplinárny výskum v súlade so zameraním, prioritami a výskumnými témami ÚKE SAV,
- posilniť aktivity pre získavanie grantov rámcového programu EÚ Horizont Európa a jeho pokračovateľov,
- optimalizovať štruktúru projektov pokiaľ ide o ich kvalitu, počet, zastúpenie medzinárodných projektov,
- rozvíjať spoluprácu s univerzitami a medzinárodnými výskumnými pracoviskami,
- zabezpečiť potrebnú infraštruktúru a prístrojové vybavenie pre výskum a vývoj,
- podporovať publikovanie výsledkov výskumu v kvalitných časopisoch,
- zlepšiť prácu s dátami a správu dát.

K strategickým cieľom v oblasti aplikovaného výskumu patrí:

- skvalitniť proces transferu vedeckých výsledkov do plánovacích procesov a reálnej praxe,
- udržať si významnú pozíciu expertného pracoviska pre organizácie EÚ, ale aj pre národné organizácie: vládu, štátnu správu, regionálnu a miestnu samosprávu, ochranu prírody,
- posilniť expertnú činnosť ÚKE SAV v oblasti environmentálnej politiky,
- vytvárať spoločné výskumné tímy s pracoviskami s praxou s cieľom riešenia aktuálnych spoločenských výziev.

Rozvoj ľudských zdrojov:

Personálnu politiku ÚKE SAV determinuje snaha o zachovanie interdisciplinárneho charakteru Ústavu, a tým o proporcionálne zastúpenie všetkých profesií, nevyhnutných pre komplexný výskum krajiny. Pri prijímaní nových pracovníkov sa uplatňujú dve hlavné kritériá: vyváženosť zastúpenia disciplín a potenciálny prínos uchádzača k témam, ktoré Ústav prioritne rieši. Značnú časť nových pracovníkov tvoria najlepší doktorandi Ústavu, ktorí prejavili svoje kvality a schopnosť zapojiť sa do výskumných tém Ústavu počas doktorandského štúdia, v tomto smerovaní chceme pokračovať a využiť na tento účel aj financie z mimorozpočtových prostriedkov. Ústav bude podporovať doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov v získavaní štipendií a grantov, účasti na školeniach, kurzoch, webinároch, letných školách, stážach v zahraničí, zahraničných konferenciách a bude podporovať internacionalizáciu doktorandského štúdia.

Spoločenský dosah

Dôležitou súčasťou činnosti Ústavu je prenos poznatkov krajinnoekologického výskumu do plánovacích a rozhodovacích procesov. Dlhodobý udržateľný rozvoj krajiny a jednotlivých činností v krajine sú kľúčovými otázkami, pričom je dôraz kladený na výstupy, návrhy riešení a opatrení, podporu rozhodovacích a plánovacích procesov. Súčasťou aktivít ÚKE SAV je transformovanie výsledkov vedeckých výskumov do opatrení a regulatívov pre priestorové plánovacie procesy a dlhodobé udržateľné využívanie zdrojov a potenciálov území. Osobitné postavenie má tvorba koncepčných dokumentov a metodík ako aj ich aplikácia v praxi. Predmetom činnosti ÚKE v aplikovanom výskume sú aj plány rozvoja vidieka, agro-environmentálne opatrenia, otázky zelenej infraštruktúry, obnovy krajiny a ekosystémov.